

ЛЕСЯ УКРАЇНКА—

світла душа України

(150 років від дня народження)

**Є люди, як свічки, —
Згоряють і відходять у небуття.
Є люди, як зірки, —
Горять і світять все життя.
Та ні, це не зірки холодні, мертві,
Вони — сонця, засвічені у небі,
Які горять й обігривають все
І не згасають, і не згаснуть...**

Н. Михальчук

Люди, як зорі, полишають свій слід у свідомості майбутніх поколінь, особливо люди талановиті. Саме до таких людей належить відома на весь світ українська поетеса — **Леся Українка**.

Згадаємо її добрим словом, спробуймо навчити бачити так, як вона, красу природи, красу нашої неньки — України, любити її всім серцем, як любила її **Леся Українка**.

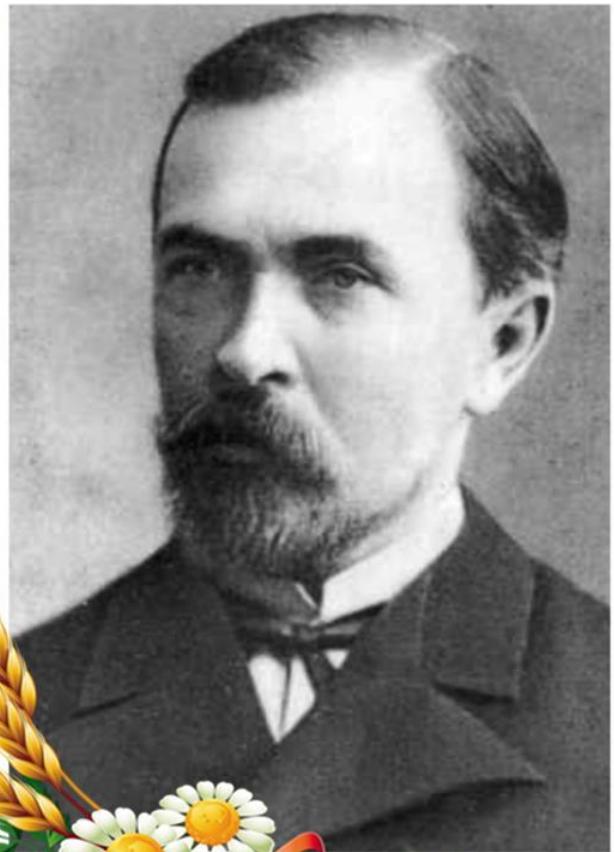

Лариса Петрівна Косач (літературний псевдонім — **Леся Українка**) народилася 25 лютого 1871 р. у м. Звягель (нині м. Новоград-Волинський Житомирської області, Україна) в інтелігентній родині.

Її дід по матері — **Яків Драгоманов** — був декабристом, а дядько — **Михайло Драгоманов** — відомим публіцистом, критиком, істориком, активним громадським діячем.

Мати, **Ольга Петрівна Драгоманова-Косач** — поетеса, автор прозових та драматичних творів, перекладач, науковець, фольклорист і етнограф, публіцист, видавець, активна громадська діячка, яка творила під псевдонімом **Олена Пчілка**. Вона мала величезний вплив на доньку. Саме мати дала доньці все: талант, освіту, літературну долю, любов до рідної мови й вибрала їй високо зобов'язуючий псевдонім — **Українка**.

Батько — Петро
Антонович Косач —
вихованець Київського
університету святого
Володимира, юрист,
високоосвічений поміщик,
який дуже любив літературу
і живопис. Був людиною
передових поглядів, за що
ще в студентські роки його
виключили з Петербурзького
університету. Товаришував з
М. Лисенком (видав на свої
кошти перший збірник його
пісень), М. Драгомановим,
К. Михальчуком та ін.

В родині Косачів багато уваги приділяли гуманітарній освіті дітей, розвивали інтерес до літератури, вивчення мов, перекладацької роботи. Повага до батька, матері, дідуся, бабусі, до родини взагалі, вміння жити турботами, радіщами і болями близьких, дотримуватися родинних традицій — це життєві принципи Косачів.

Дитячі роки поетеси минули на Поліссі. Взимку Косачі жили в Луцьку, а літом — у селі Колодяжне.

В юнацькі роки Леся починає хворіти на туберкульоз. Хвороба спричинила до того, що дівчинка не ходила до школи, однак завдяки матері вона дістала глибоку і різнобічну освіту.

Серед близького оточення майбутньої поетеси були відомі культурні діячі: М. Драгоманов (її дядько по матері), М. Старицький, М. Лисенко. Все це сприяло ранньому входженню Лесі в літературу: в дев'ять років вона вже писала вірші, у тринадцять — друкуватись.

Конвалія.

Росла в гаю конвалія
Під дубом високою,
Заквітала влітку
Під нічтем широким.
Та не змогла завітати
Конвалія біла:
І її рука чоловіча
Віку ажоретала!

Понесли її вчора
У високу залу,
Понесли її в соборі
Панночка до балу.

...що, знавочка Наталія. Вей три рази
закалати що в кімнаті панночких: го
бачивалась до своєю дити, визначило
але, якъ казавъ було, — великою
бувочка олушкати дитини узявочка.
дихавъ тільки що узявочка
пала до дитини.
Панні Софії заходила ч
бачила, котру-дез привчала
свою волю дитинихъ вичав
Чому ж не буде вочка
кличе тале заходила за
коча панні Софії бачила
гравъ тале широким, на
очай узявочка, — що, в
красуничка до тале дити адча

КОНВАЛІЯ

Урано
Росла в гаю конвалія
Під дубом високою,
Заквітала влітку
Під нічтем широким.
Та не змогла завітати
Конвалія біла,
І її рука чоловіча
Віку ажоретала.
Ой понесли конвалію
У високу залу,
Понесли її в соборі
Панночка до балу.
Ой на балі веселия
Музиченка грає,
Конвалія та музика
Вліво серцю крас.
То ж панночка в веселому
Валісі закрутилась,
А в конвалії головка
Повила, схилилась.
Промовила конвалія:
«Пронай, гаю милой!
І ти, дубе мій високий,
Друге мій єдиний!»
Та й замовила. Байдукою
Панночка рукою
Туоу квіточку зіг'ялу
Кинула додолу.
Може, й тобі, моя панно,
Коліссь доведеться
Згладить сую конвалію,
Як шаста минається.

У 1884 р. у Львові в журналі «Зоря» було опубліковано два вірші («Конвалія» і «Сафо»), під якими вперше з'явилося ім'я — Леся Українка.

Початок роботи Лесі Українки над прозовими жанрами пов'язаний з діяльністю гуртка київської літературної молоді «Плеяда». Тут готували видання для народу з історії, географії, перекладали твори російських та зарубіжних письменників; гуртківці писали і власні твори, які оцінювались на конкурсах.

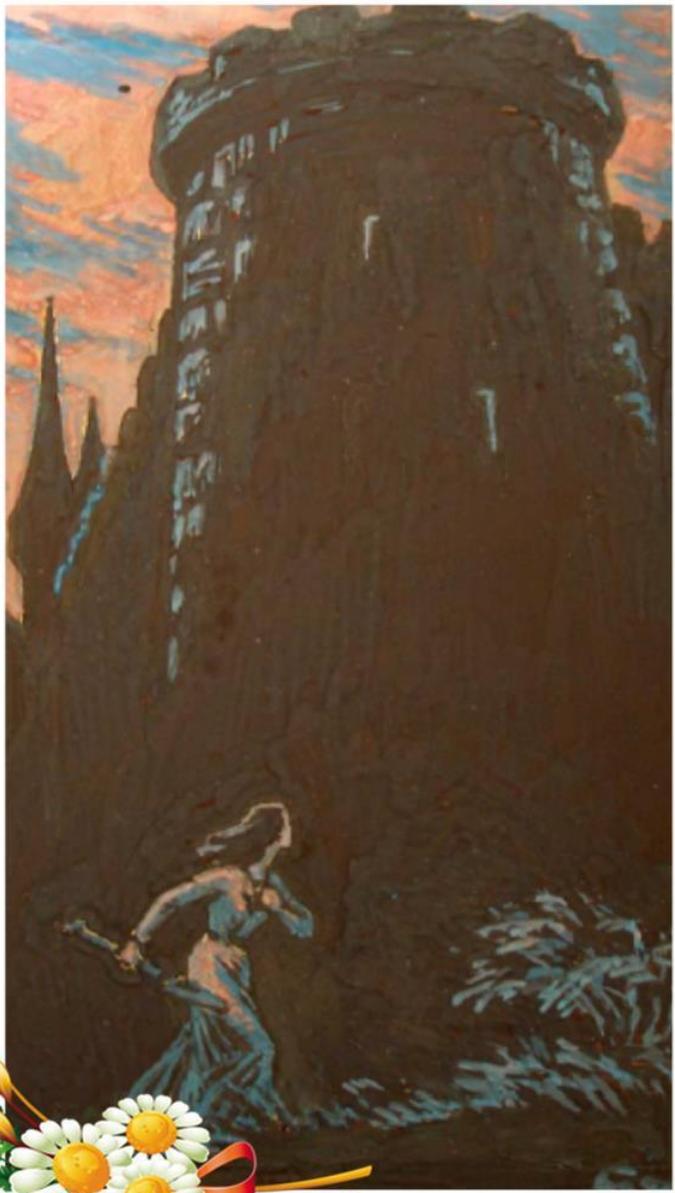
На початку 1893 р. у Львові виходить перша збірка поезій Лесі Українки — «**На крилах пісень**». Схвальну рецензію на книгу написав О. Маковей, визначивши провідні мотиви творчості поетеси: «Перший — то сумовитий погляд авторки на своє життя і долю, другий — то культ природи, а третій — то культ України і світове горе». Серед вміщених у збірці творів виділяється вірш «**Contra spem spero**», що сприймається як кредо молодої письменниці, декларація її непереможного оптимізму.

Гетьте, думи, ви хмари осінні!
То ж тепера весна золота!
Чи то так у жалю, в голосінні
Проминуть молодії літа?

Ні, я хочу крізь сльози сміятись,
Серед лиха співати пісні,
Без надії таки сподіватись,
Жити хочу! Геть, думи сумні!

Леся Українка «Contra spem spero!»

У 1894–1895 рр. Леся Українка перебувала в Болгарії у М. Драгоманова. Тут була написана переважна частина циклу політичної лірики «Невільничі пісні». В якому звучить заперечення покори як людської позиції. Прагнення, жадання героїзму об'єднує загальний пафос цього циклу. Героїчна постать, незламний характер, драматична ситуація — в центрі уваги автора.

У 1899 р. у Львові виходить друга збірка поезій — «Думи і мрії». Вона включає 50 віршів 1893–1899 рр. і дві поеми — «Давня казка» (1893), «Роберт Брюс, король шотландський» (1893). Ця збірка засвідчила безсумнівний злет творчості молоді поетеси. Її високо оцінив І. Франко відзначивши: *«Від часів Шевченкового «Кобзаря» Україна не видала кращої збірки поетичних творів».*

У 1897 р. у містечку Чукурларі, що біля Ялти, Леся Українка познайомилася з **Сергієм Мержинським** — демократом, революціонером, засновником політичних гуртків у Києві та Мінську, одним з організаторів I з'їзду РСДРП. Він приїхав до Криму на лікування. Їхнє знайомство тривало майже три роки, протягом яких здоров'я Сергія постійно погіршувалося. Леся Українка будь-що намагалася вилікувати дорогу для неї людину. Але на жаль Сергій Мержинський помер на її руках 3 березня 1901 р.

**Все, все покинуть, до тебе полинуть,
Мій ти єдиний, мій зламаний квіте!
Все, все покинуть, з тобою загинуть,
То було б щастя, мій згублений світе!**

**Стать над тобою і кликнуть до бою
Злую мару, що тебе забирає,
Взять тебе в бою чи вмерти з тобою,
З нами хай щастя і горе вмирає.**

Леся Українка

Біля ліжка вмираючого Сергія Мержинського, в одну з найстрашніших ночей, у стані невимовної туги створила вона драматичну поему «Одержима» (1901 р.). Пережита особиста драма позначилась на стані здоров'я Лесі Українки: до її хвороб додався туберкульоз легень. І вона їде на Буковину, далі — Гуцульщину рятувати підірване здоров'я.

Третя збірка — «Відгуки» була надрукована у Чернівцях в 1902 р. Складається вона з ліричних циклів — 30 віршів «Із циклу «Невольницькі пісні», «Ритми», «Хвилини», написаних протягом 1900–1902 рр., розділу «Легенди» та драматичної поеми «Одержима» (1901).

У 1907 р. **Леся Українка** вийшла заміж за відомого музикознавця-фольклориста **Климентія Квітку**. Повідомлення про їх весілля стало для близьких несподіванкою, вони вважали, що з її боку кохання там не було. Хоча визнавали, що **Квітка** обожнював **Лесю**. Протягом подружнього життя, **Клемент Квітка** записав пісні, які **Леся** пам'ятала ще з дитинства. А в 1917 р. видав фотоскопічним способом двотомник «**Мелодії з голосу Лесі Українки**».

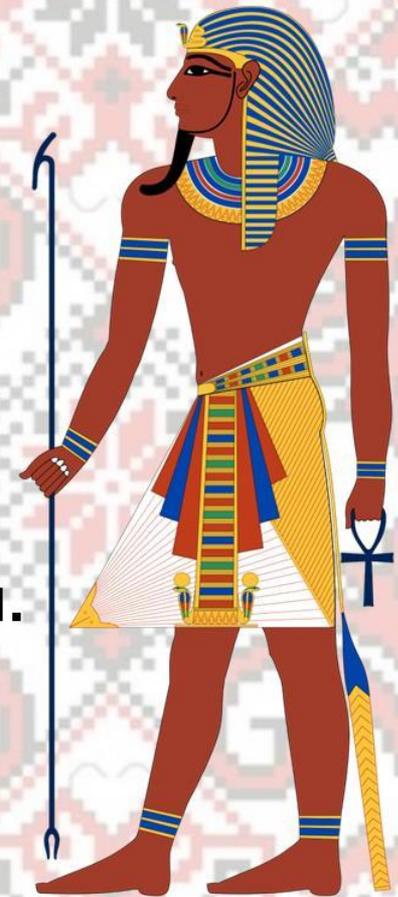

Через хворобу **Лесі Українці** доводилось багато їздити по світу. Вона лікувалася в Криму, на Кавказі, в Німеччині, Швейцарії, Італії та Єгипті. І хоча чужина викликала в неї тугу за рідним краєм, вона й збагачувала її творчість новими враженнями, знанням життя інших народів. Так, у циклі **«Весна в Єгипті»** (1910 р.), Леся Українка знайомить українського читача з цим краєм, його природою, людьми.

Пустиня дише. Рівний подих, вільний,
Гарячий він та чистий, мов святий.
Пісок лежить без руху золотий,
Так, як лишив його Хамсін свавільний.

Феллах працює мовчки, тихий, пильний,
Будує дім, – там житиме пустий,
Летючий рій мандрівців, і густий
Зросте навколо сад. Феллах-всесильний.

Оази робить він серед пустині,
Лиш не для себе...

Леся Українка «Дихання пустині»

Леся Українка

КАМІННИЙ

ГОСПОДАР

В останнє десятиліття у творчості Лесі Українки переважає драматургія. За порівняно короткий час було написано понад двадцять драматичних творів, які відкрили нову сторінку в історії театральної культури. Визначним досягненням драматургії Лесі Українки є її «Камінний господар» (1912 р.). Ця драма — українська версія світового сюжету про спокусника Дон Жуана.

Останні роки Леся Українка жила в Грузії та Єгипті. Невблаганно прогресувала хвороба. Перемагаючи тяжкі страждання, вона знаходила силу працювати. На Кавказі вона все частіше згадувала волинське дитинство, перед нею поставали картини задумливої поліської краси. Так виникла «Лісова пісня» (1911 р.), яка була написана за кілька днів тяжкохворою поетесою.

Леся Українка померла 1 серпня 1913 р. в грузинському містечку Сурамі. Тіло її перевезли до Києва й поховали на Байковому кладовищі 8 серпня 1913 р.

Вислови видатних людей про Лесю Українку

Олександр Прокоф'єв

«У Лесі Українки чарівне слово ... Але не тільки чарами слів славна її поезія. Леся Українка підкоряє наші серця величною різноманітністю тем, могутньою напругою кожної строфи, волелюбством і мужністю створених нею героїв. І, звичайно, власною героїчною долею – долею, яка викликає захоплення».

Борис Степашин

«Окраса й гордість української нації, одна з фундаторів нової української літератури...»

«Наш патент на благородство перед Європою та світом...»

Олесь Гончар

«Сорокадворічною пішла вона з життя, пішла не зломлена духом, і образ її таким живе й житиме для нас – сповнений гідності, прекрасний у своїй людяності і великим творчим горінні».

Олесь Гончар

«Життя Лесі Українки – це подвиг митця, один із подвигів, що підносять людину в очах сучасників, роблять її нетьмарною зіркою в очах потомків».

Павло Грабовський

«...Леся Українка була однією з перших людей на планеті, яка скористалась таким визначним винаходом, як фонограф. Але використала його не для увічнення своїх поезій і голосу, а для запису народних пісень і дум, залишивши тим самим ніби заповіт нам продовжувати цю добру славу...»

Олександр Корнійчук

«Друг робітників, поет революційної боротьби і героїчної дії, глибокої філософської визвольної ідеї і мужньої пристрасті – Леся Українка після Шевченка знову піднесла нашу поезію до вершин світового мистецтва».

Микола Нагнибіда

«Як допомогти людям знайти щастя? На це питання поетеса відповіла своїм життям – участю в революційній боротьбі народу, як його вірний політичний діяч, як його пристрастний співець».

Леонід Первомайський

«Ні в нашому, ні в світовому письменстві, в літературах і розвиненіших, і відсталіших від української, ми не знаємо письменниці, котра всенародним значенням, силою таланту та широтою і глибиною впливу на духовне життя народу дорівнювала б Лесі Українці».

Іван Франко

«Від часу Шевченкового «Поховайте та вставайте, кайдани порвіте » Україна не чула такого сильного, гарячого та поетичного слова, як із уст сеї слабосилої, хворої дівчини».

Павло Тичина

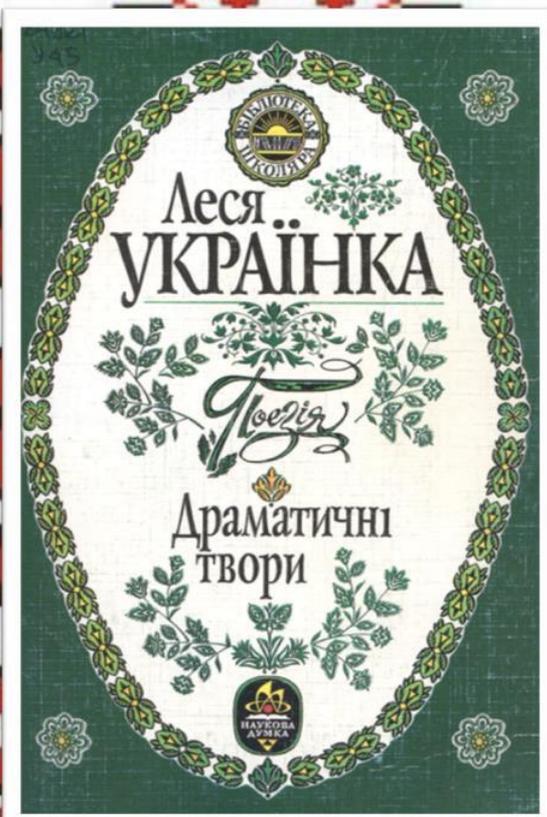
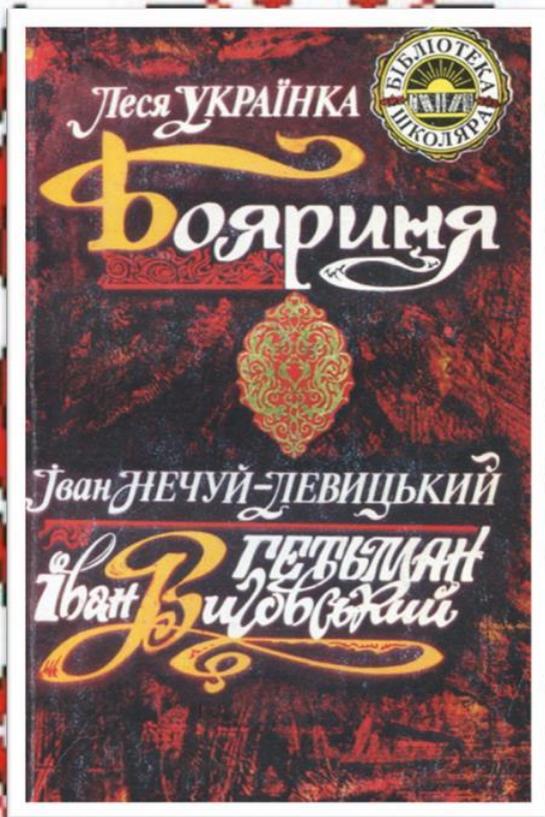
«Леся Українка! Це звучить узагальнююче, як ім'я, в якому злились мільйони українок і українців, мільйони безвісних чесних борців за свободу, які в глухі часи жорстокого царизму вслід за російським пролетаріатом не побоялися устати проти гніту й рабства».

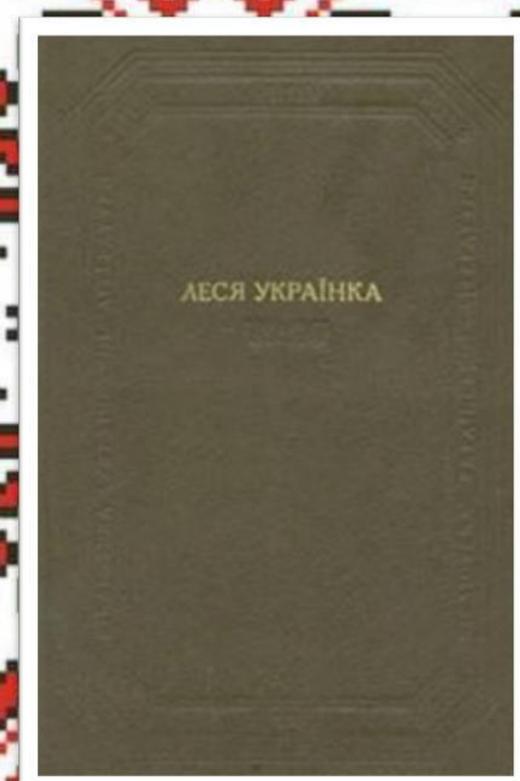
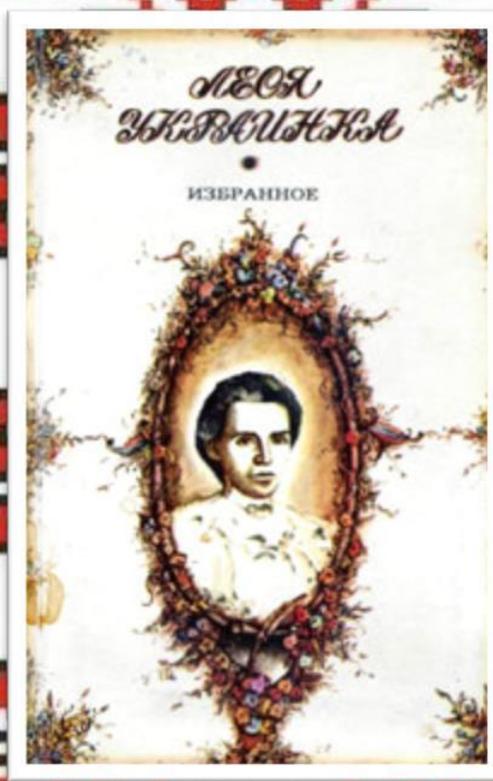
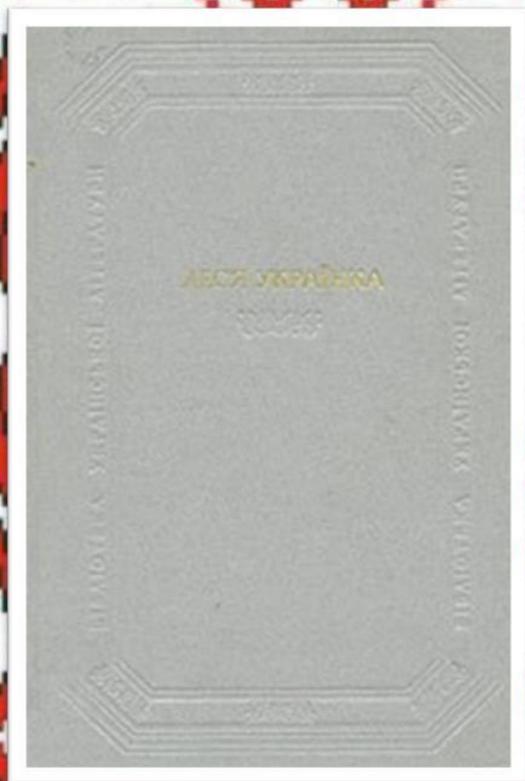
Леонід Смілянський

«Хіба жила на світі ще така жінка, в серці якої поєдналися б така мужність, така геніальність, такий вогонь і розум, така пристрасна любов до Батьківщини! Ні, другої такої на світі не було».

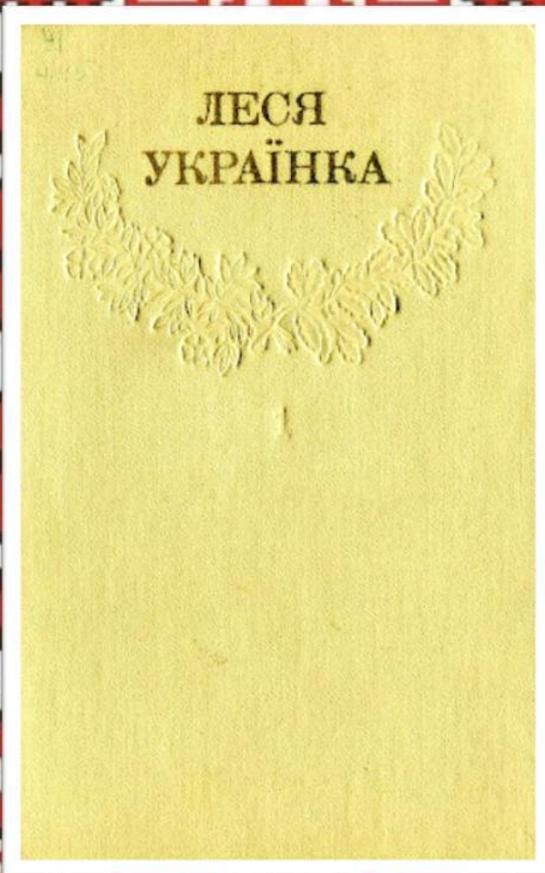
Видання Лесі Українки в фонді нашої бібліотеки

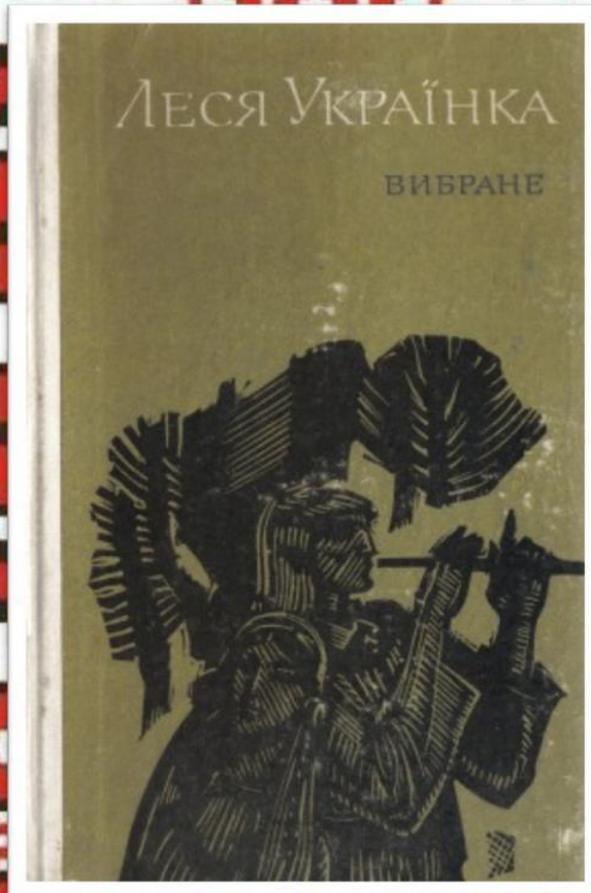
Видання Лесі Українки в фонді нашої бібліотеки

Видання Лесі Українки в фонді нашої бібліотеки

Видання Лесі Українки в фонді нашої бібліотеки

Леся Українка прожила життя, сповнене невимовних страждань і гіркоти. Але її творчість звучить оптимістично, в ній на повний голос лунають життєрадісні мотиви, сповнені віри в невичерпні сили людини.

Минає час і з кожним роком шириться гурт читачів і шанувальників генія **Лесі Українки**. Вона в нашій сучасності, її твори сьогодні ще актуальніші, ніж 150 років тому. В щирій і відданій любові український народ серед найкращих синів і дочок називає безсмертну українку з ніжним і рідним ім'ям Леся... Поетеса живе серед нас, вона не вмерла, а лише зробила крок у безсмертя:

***«Ні, я жива! Я буду вічно жити! Я маю в серці
те, що не вмирає!»***

З представленими в презентації виданнями Ви можете ознайомитися в бібліотеці НТУ «ХПІ». Детальніша інформація про місцезнаходження книг в електронному каталозі НТБ на сайті

<http://library.kpi.kharkov.ua>

Матеріал підготувала завідувач НМВ НТБ НТУ «ХПІ»
С. В. Костроміна.

При підготовці презентації використані матеріали з сайтів:

<http://lesya.artiweb.org.ua>

<http://myslenedrevo.com.ua>

<http://www.l-ukrainka.name>

та ін.

